

zbornik naukovykh prats. Seriya: Istoriiia, mizhnarodni vidnosyny. – Ternopil, 2012. – Vyp.10. – S.24–34.

18. Taran L. Providni tendentsii svitovoi istoriohrafii v XX st. ta problemy kryzy suchasnoi istorichnoi nauky // Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. – 1999. – №1. – S.85–91.

19. Troian S. Slovianski narody v avstriiskii suspilno-politychnii dumtsi pochatku XX st. // Problemy slovianoznavstva. – Lviv, 2000. – Vyp.51. – S.92–99.

20. Kappeler A. Osteuropäische Geschichte // Aufriss der Historischen Wissenschaften in sieben Bänden. – Stuttgart, 2001. – Bd. 2. – S.198–265.

21. Kappeler A. Osteuropa und osteuropäische Geschichte aus Zürich, Kulner und Wiener Sicht // Hundert Jahre Osteuropäische Geschichte: Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft. – Stuttgart, 2005. – S.149–157.

22. Kappeler A. Die Bedeutung der Geschichte Osteuropas für ein gesamt-europäisches Geschichtsverständnis // Annäherungen an eine europäische Geschichtsschreibung. – Wien, 2002. – S.43–55.

23. Kappeler A. Wiener Dissertationen Galizischer Jüdinen und Juden zur ukrainischen Geschichte (1915–1931) // Vidp. redaktor Mykola Krykun, zastupnyk vidp. redaktora Ostap Sereda. L'viv, 2006–2007 (Ukrainian: kul'turna spadshchyna, nacional'na svidomist', derzhavnist'. Zbirnyk naukovykh prac' / Instytut ukrai'noznavstva im. I. Kryp'yakevycha NANA Ukrainy). – Vyp.15. – S.720–726.

24. Leitsch W. Stoy M. Das Seminar für osteuropäische Geschichte der Universität Wien 1907–1948. – Wien [u.a.]: Bohlau, 1983. – 304 s.

Turmys N. V., PhD History, Assistant Professor of the Department of Modern and Contemporary History of Foreign Countries, Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), n_turmys@ukr.net

Ukrainian studies of the interwar period in Vienna

We are talking about the development of Ukrainian studies at the University of Vienna in 1918–1939. And in Ukrainian émigré research and training centers – the Ukrainian Sociological Institute and the Ukrainian Free University in the first half of the 20s XX century. It is determined that Ukrainian studies in the interwar period occupy a prominent place among the scientific studies at the seminar of Eastern European history of H. Ubersberger and are clearly delineated in a separate direction of historical Slavic studies, after Russian studies and polonistics. The study also focused on the figures of famous Ukrainian, who received a doctoral at the specified time precisely at the University of Vienna.

The activity in Vienna of the Ukrainian emigration was no less science-intensive. Particularly active work in this direction was carried out by the Ukrainian Sociological Institute and the Ukrainian Free University.

Keywords: Ukrainian researches, University of Vienna, historical school, Ukrainian studies.

* * *

УДК 372.48

Троханяк О. С., кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін, науковий працівник бібліотеки ВП НУБІП України «Бережанський агротехнічний інститут» (Україна, Бережани), Alex_makena@ber.te.ua

ВАЖКІ ЧАСИ В ДОЛІ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА»

(до 70-річчя операції «Вісла»)

Досліджується історичний процес переселення українців із Західної Галичини в Північну Прусію та радянську Україну в ході операції «Вісла» в 1947 р. Стаття посвячена пам'яті з часу 70-річчя депортації українців і викриває тяжку трагедію українського народу під час цієї акції.

Ключові слова: національна політика, напади, звинувачення, депортація, переселення.

Говорячи про те, що історія – це пам'ять людського суспільства, накреслюється важливим той факт, що 2017 рік став 70-ою річницею операції «Вісла». Сучасний етап розвитку вітчизняної історичної науки характеризується формуванням нового стилю історичного підходу і дослідження певних історичних подій

та фактів. Цілоком логічно, що тема про примусове переселення українців із західної Галичини в 1947 р., яке названо операцією «Вісла», є надзвичайно актуальною і до сьогодні.

Розглядаючи означену проблему і аналізуючи події 40–х років, зокрема, операцію «Вісла», варто дане питання розглядати в сукупності багатьох чинників і підходів. Перш за все – це етап боротьби Західної України за свою державність. Польща не давала українцям на своїх територіях проводити українську національну політику, що породжувало національну боротьбу. Основна увага статті зосереджена на тому, щоб ще раз наголосити на небажанні більшовицької російської і польської влади дати українцям хоч якусь можливість проводити свій національний розвиток.

З огляду на недостатню дослідженість цієї теми, автор поставила за мету наголосити, що переселення українців проходило з порушенням всіх міжнародних і моральних норм, та головне, що з розірванням сімей, з прямим виселенням не в призначені регіони Галичини, а відразу на Сибір, без можливості взяти щось із нажитого майна, бо слідувала думка, що там всі мають загинути.

Після Другої світової війни з допомогою Москви в Польщі було створено новий уряд прорадянського спрямування. Росія віддає Польщі частину Галичини і закріплює кордони по «лінії Керзона». «9 вересня 1944 р. голова Ради народних комісарів УРСР М. Хрущов та голова Польського комітету національного визволення Е. Осубка–Моравський підписали угоду про взаємну евакуацію українського населення з території Польщі до УРСР і польського населення з території України до Польщі. У 1944–1946 рр. близько 800 тис. поляків, а також євреїв та українців, які визнали себе поляками, переселились до Польщі» [7, с. 332], а українці переїздили на терени СРСР, переважно в Західну Україну. У Польщі залишилось 150 тис. українців» [6, с. 333]. Вони не хотіли покидати свої маєтки, а головне будинки, поля, ліси.

Відштовхуючись від назви «лінії Керзона» всі території поза нею, на користь Польщі, називали «Закерзонням» – це Лемківщина, Підляшшя, Надсяння, Сокальщина, Равщина і Холмщина. «Загальна площа Закерзоння, на якій проживало 1,5 млн. українців, становила близько 19,5 тис. кв. км.» [5, с. 248]. Галичину було поділено на східну, що відійшла до СРСР і західну, яка залишилась під Польщею.

Польський уряд почав насильно виштовхувати зі своїх територій українців. Національні частини – Армія Крайова та Армія Людова допомагали в цьому представникам уряду, робили люті насюки на українські села, залякували людей і тому значна частина таки переселилась в радянську Україну. Спеціальні загони поляків нападали на українські села, грабували їх, палили, вбивали людей, щоб терором змусити їх до виїзду. Державна міліція, військові частини та прикордонні війська НКВС допомагали цим загонам. Для багатьох це переселення стало роковим бо тут же підлягали під переслідування НКВД або були депортованими в Сибір.

В українського населення були різні причини небажання переселятись: по–перше, страх перед репресіями і депортацією в радянській Україні; по–друге боязнь невідомої долі там вдаліні: де взяти житло,

роботу, засоби для існування, продукти і т.д.; по-третє небажання залишати нажите майно, землю, худобу бо що ж можна було взяти в руки чи двом–трьом сім'ям на один віз? Тому українці відстоювали таку думку: «Хай навіть б'ють і стріляють, палять і грабують, хай пробують силою виганяти [...] Будемо боротися всіма засобами і всіма силами» [1, арк. 16].

Так–як приблизно 150 тис. українців не побажали переселитись в радянську Україну, польський уряд розробив нові заходи виселення. Ю. Гаврилук вказує, що ширше філософію, якою керувалися ініціатори Акції «Вісла» виклав заступник Голови Генерального штабу Польського війська генерал Стефан Моссор, пишучи у лютому 1947 р. у звіті міністрові національної оборони та голові Державного комітету безпеки, що українці, які уникали виселення створюють «небезпеку ірреденти у майбутньому» то «здається необхідним, щоб на весну провести енергійну акцію переселення цих людей поодинокими родинами в розпорощенні по Возз'єднаних територіях, де швидко асимілюються» [2].

Ще в січні 1947 р. Генеральний штаб польського війська розпочав підготовку до переселення українців. Хоча «Т. Ольшанський вважає, що велика операція проти УПА і українського населення в Польщі була підготовлена ще восени 1946 р. При цьому останній наголошує, що зразком для ініціаторів проведення операції стала сталінська школа «вирішення національних питань, яку представляли численні радянські інструктори, особливо в службі безпеки та війську» [6]. 16 квітня 1947 року, за підписами міністрів публічної безпеки та національної оборони, з'явився «Проект організації спеціальної акції «Схід», у якому як завдання поставлено: «Розв'язати остаточно українське питання у Польщі». Згодом акція отримала криптонім «Вісла», а для її практичної реалізації створено Операційну групу «Вісла», в силі 17,5 тисяч солдатів. Її командувачем став відомий вже нам ініціатор акції – генерал Моссор [2]. План виселення було затверджено 27 квітня 1947 р., а вже на наступний день – 28 квітня розпочалась акція «Вісла».

Від рук повстанців УПА загинув віце–міністр оборони Польщі генерал Кароль Сверчевський, і хоч ця подія не мала ніякого відношення до переселення, але даний факт використано для проведення операції «Вісла». Слід погодитися з твердженням Є. Місила, що «смерть генерала була використана певними колами для обґрунтування рішення про виселення українців і проведення агресивної пропагандистської кампанії, яка поглибила антиукраїнські настрої в польському суспільстві» [9, с. 87].

Важливим питанням є вияснення причини виселення українців із Східної Галичини, з фактично української території, але яка знаходилась у тепер Польській державі. Аналізуючи різні історичні факти, документи, праці вбачається три версії причин: 1. З метою не проводити українську національну політику на теренах Польської держави; 2. Швидше ліквідувати діяльності УПА чим зупинити національно–визвольну боротьбу українців за незалежність; 3. Позбавити УПА підтримки зі сторони рідних і односельців і, головне, роз'єднати із збройним запліччям ОУН. На думку багатьох польських істориків, акція «Вісла» практично повністю зняла

напругу в «польському лісі» і тепер стало значно легше побороти УПА.

В рішенні вказувалось, що «в рамках репресивної акції щодо українського народу постановлено: 1. Швидкими темпами переселити українців і змішані родини на повернені території (передусім північну Пруссію), не утворюючи компактних груп і не ближче, ніж 100 км від кордону» [3]. Тож слід було вивезти всіх на так звані «німецькі колонії», тобто у Північну Пруссію з обов'язковим розпорощенням серед польського і німецького населення. На колонізованих німецьких землях було створено Вроцлавське, Гданське, Ольштинське, Познанське і Щецінське воєводства. Стояло завдання щоб деякі суто українські сім'ї вивезти в УРСР – в Галичину і на Поділля, та коли депортованих перевезли через радянський кордон, в переважній більшості везли не в призначені місця, а відразу на Сибір.

Щодо цього цікаві факти подає І. Е. Щедрина, вказуючи що «у 1947 р. Рада Міністрів СРСР прийняла рішення про виселення на спецпоселення в східні райони Радянського Союзу учасників підпілля, членів їхніх родин, а також «кулаків–націоналістів». Усього було виселено (до 1952 р.) 203 662 чоловік. 140 575 українців були виселені в ході акції «Вісла», проведеної Військом Польським з 29 квітня по 12 серпня 1947 р. Формальним приводом до операції «Вісла» було вбивство воїнами УПА 28 березня 1947 р. у районі села Яблонка Лесского повіту віце–міністра національної оборони Польщі генерал–полковника К. Сверчевського. Виселення, проведене в повітах Сяник, Лисько, Перемишль, Березив, Любачив, Ярослав, Томашив, Любельський супроводжувалося руйнуванням пам'ятників національної культури українців: церков, музеїв, бібліотек. Одночасно були проведені каральні міри проти УПА й оунівського підпілля: 372 чоловік присуджені до страти, 3873 – відправлені в концтабір у Явожине» [10, с. 111].

Одночасно дізнаємось від І. Є. Цепенди, що «якщо вірити радянським документам, вперше керівництво УРСР дізналося про можливу депортацію 29–30 березня 1947 р., коли міністр закордонних справ УРСР Д. Мануїльський отримав від заступника міністра закордонних справ СРСР В. Гусєва інформацію про те, що «в зв'язку з вбивством генерала К. Сверчевського польський уряд має намір прийняти рішення про поголовне виселення українського населення з Жешівського і Люблінського воєводств на територію колишньої Східної Пруссії. Йдеться про 15–20 тис. чол. Поляки вважають, що, можливо, при такій постановці питання частина українців буде проситися виїхати до УРСР, і позбавляти їх такої можливості непотрібно». Д. Мануїльський запропонував В. Гусєву відповісти, що «уряд УРСР у зв'язку зі завершенням репарацій не може прийняти одночасно вказану кількість переселенців. Однак, ідучи на зустріч польському уряду, ми готові прийняти переселенців, оформлених в індивідуальному порядку через консульство СРСР в Польщі, але без укладення яких би то не було офіційних угод з польським урядом» [4, с. 205]. Безумовно, після такої відповіді шлях до реалізації депортаційної акції був відкритий. Але радянський уряд зазначав, що не може прийняти одночасно таку кількість, а от

поступово, все ж міг і тому деяка кількість людей таки була депортована в УРСР, та де ці люди опинились? Невідомо.

Хочеться навести приклад спогадів Потупи (Троханяк) Марії Михайлівни – (мати автора статті) яка розповідала, що її сім'я, яка складалась з матері, батька і трьох дітей, була депортована в 1947 р. і мала документальне спрямування у м. Бережани (Тернопільської обл.) на обмін і отримання житла. Батьки Марії – Потупа Іван Михайлович та Пелагія Семенівна з дітьми проживали в с. Маковисько Ярославського повіту. В лісі залишався ще їх старший син, який перебував в УПА. Та весною 1947 р., вночі, він прийшов і на кухні, але в темноті, довго розмовляв з батьками. Мама пам'ятає, що батьки до ранку вже не лягали, а готовились в дорогу, мати пекла хліб, збирала найнеобхідніші речі. На наступний день десь о 10 год. ранку до них в двір прийшли представники влади і наказали збиратись в Україну. На збір дали тільки 2 години. Батьки вже очікували такого наказу і за порадою сина були готові в дорогу. Мати дала кожному в руки дві торби з їдою і одягом призначеним саме для тієї дитини. В Ярославі всіх почали ділити. Чоловіків в ліву сторону, а жінок в праву. Тож батько з молодшим сином Іваном був вистроєний в колону справа, але батько, зустрівшись поглядом з дружиною, показав їй щоб вона зняла хустину і оділа на Іванка і відправив хлопця непомітно обігти колону і пробратись до мами. Ніхто дуже не приглядався хто в хустині, таким чином мама оділа хлопцеві хустку і забрала з собою, як думала, в Україну, а батька відправили в Північну Прусію на німецькі колонії. Та в Західну Україну Пелагія попала не відразу, а пройшовши великий круг небезпек. Поїзд вирушив до кордону. Польська митниця майже не затримувала пасажирів і, бажаючи чим швидше їх позбутись, пропустила через кордон дуже швидко, а от в Україні перевірка була жорсткою. Всім наказали вийти і почали перевіряти вмістимість торб. Старша дочка Ольга на даний час вже закінчила університет і мала спеціальність перекладача слов'янських мов, тому везла з собою в одному чемодані декілька книжок, суто підручників і словників та продукти, а в другому – везла свій нарядний одяг – шубу і шапку з хутра, гарні чоботи, два чи три нарядних плаття, адже дівчина вже була дорослою, сім'я багатою і була можливість на такі гарні речі. Коли більшовицький митник відкрив чемодан з одягом, відразу наказав солдатів занести ці речі його дружині, а відкривши чемодан з продуктами і книжками, відібрав книжки і кинув на вогонь. Книжки були дуже дорогими, тому сестра кинулась рятувати свій скарб, за що один солдат схватив її, кинув і збив пліткою так, що не тільки одяг, а й шкіра потріскала на спині.

Ніхто і не збирався везти цих людей в Східну Галичину, всіх відразу відправили в Сибір. Везли довго, приблизно два тижні. Не хватало продуктів, води. Слабкіші похворіли, двоє померли. Але поїзд не зупинявся і трупи знаходились в тому ж поїзді, що й живі ще певний час. Були сім'ї з малими дітьми, то батьки сушили пеленки на спинах. Вагони були пристосовані тільки для перевезення худоби і до недалекої дороги, не було туалетів і вправлялись в одному з кутів вагону. Тому був страшний сморід. Через приблизно два тижні, поїзд зупинили десь далеко в Росії

на станції, яка знаходилась посеред поля. Ольгу ледь вивели і покладали на траву. Мама набрала води, додала солі й почала обмивати рани, потім змивала чистою водою. На цей час під'їхав поїзд, що повертав додому евакуйованих з Молдови. Якесь жіночка підійшла і сказала мамі, що якщо вони поїдуть туди куди їх везуть, то сестра там помре і запропонувала віддати сестру до них у вагон. Мама довго роздумувала, а потім підійшла до провідника, запропонувала золоті речі і попросила дозволити помістити у вагон дочку, тобто побиту, провідник погодився. Походивши ще трохи, мама знов підійшла до нього і запропонувала ще деякі золоті речі, бо їх сім'я була багатою і мати мала коштовності, провідник погодився і забрав у вагон всю сім'ю. Так вони попали в Бессарабію, а через недовгий час повернулись в Бережани, куди і мали скерування ще з Польщі. Мамин батько повернувся в Україну лише в 1961 р., а про тих односельчан, що поїхали в Сибір чутки нема й до сьогодні.

В кожного своя доля. Такий приклад непоодиноким. Та саме він розказує дійсність подій 1947 р. і зокрема операції «Вісла». Дуже багатих, як більшовицька влада називала – куркулів, відразу везли в Сибір на каторжні роботи, рідко хто повернувся.

23 квітня 1947 р. Політбюро ЦК ПРП прийняло злочинне рішення про створення для «підозрілих українців» табору в Явожно, що знаходився на території колишнього концтабору Освенцім у Краківському воєводстві. Насамперед в цьому таборі опинились представники української інтелігенції: вчителі, лікарі, священники. Потім, і самі українські селяни становили основну масу. Членів ОУН–УПА, схоплених під час операції «Вісла», судив польовий суд. І з 1 травня до 31 липня 1947 р. було виконано 133 смертні вироки, а протягом 1947–1950 рр. військові суди засудили на смертну кару 342 українці. Від травня 1947 р. до березня 1949 р. у таборі в Явожно було беззаконно ув'язнено 3936 українців, 150 – вбито. Протягом осені 1947–1948 р. в таборі від недоїдання, тортур і хвороб померла 151 особа [6, с. 333].

По всій території Польщі чинився жорстокий поліційно–адміністративний нагляд щодо українців, заборонялося жити у містах, не поселяли більше як 2–3 сім'ї на певний населений пункт, не давали навчатись у вузах, не було можливості працювати на урядових чи адміністративних посадах, діяти в культурно–освітніх установах, а тим паче розмовляти українською мовою. Всім рекомендували переселитись в Україну.

В. В'ятрович у своїй праці «Польсько–українські стосунки в 1941–1947 роках у документах ОУН та УПА» наголошує, що більшовики «намагаються всіма силами терору виселити, вивезти, загнати всі здорові частини українського народу», «з тою ціллю женуть гірше чим худобу усіма дорогами українських робітників з Німеччини і з тою ціллю винищують та виселяють польськими зрадницькими руками українську Лемківщину, Посяння, Холмщину і Підляшшя», «вони бояться, немов вогню, визвольного революційного руху українського народу» [8]. І це була правда, адже повстанський рух ОУН–УПА мав ще досить велику силу. А депортація українців дала можливість зупинити національний рух.

Таким чином була розв'язана «українська проблема» для Польщі. Акцією «Вісла» польський уряд прагнув знищити українське революційне підпілля і ліквідувати українську національну меншість. До кінця 1947 р. у місяць, звідки було депортовано українське населення, переселено близько 14 тис. осіб польської національності. У той самий час з території України на польські землі депортовано 1 млн. поляків та 140 тис. євреїв як неблагонадійний елемент. І. Є. Цепенда в роботі «Операція «Вісла» в польській історіографії» подає такі факти: «За даними Б. Бобуся з посиланням на інформацію Головного представника уряду з питань евакуації, в рамках операції «Вісла» з квітня до серпня 1947 р. було переселено 142 055 українців [9 с. 89].

Підсумовуючи далеко не повний огляд подій 1944–1947 рр., слід відзначити, що в даній роботі головну увагу хотілось звернути на жорстокість польської політики в операції «Вісла», наголосити, що депортація населення Закерзоння проходила не тільки в Північну Прусію, але і в Західну Україну, де їх очікували: нова депортація в Сибір, арешти, репресії або ще довге переслідування. Та українське населення в ті перші роки після війни, хоч і терпіло виселення, розстріли та все ж не хотіло коритись тоталітарному режиму. В лісах діяли загони ОУН–УПА, народ і військово–революційні сили і далі чинили впертий опір більшовикам та їхньому насадженню радянської влади.

Список використаних джерел

1. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.23. – Spr.2974.
2. Гаврилюк Ю. Акція «Вісла» – останній акт українсько–польської трагедії / Ю. Гаврилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/02/19/25892>.
3. 28 березня – постанова Політбюро ЦК ПРП / Операція «Вісла» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Операція_Вісла.
4. Депортації. Західні землі України кінця 30–х – початку 50–х рр. / Документи, матеріали, спогади / Т.2. – 1946–1947 рр. – Львів, 1998. – 752 с.
5. Довідник з історії України / [Під ред. І. Підкови, Р. Шуста]. – Київ: «Гене́за», 2001. – 1135 с.
6. Історія України / [Під ред. Ю. Зайцева]. – Львів: В–во «Світ», 1996. – 487 с.
7. Історія України / [Під ред. В. А. Смолія]. – Київ: Видавничий дім «Альтернативи», 1997. – 423 с.
8. Польсько–українські стосунки в 1941–1947 роках у документах ОУН та УПА / [упор. В. В'ятрович]. – у 2 т. – Львів, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cdvr.org.ua/sites/default/files/vydannya/zbirnyk-tom2-site.pdf>.
9. Цепенда І. Є. Операція «Вісла» в польській історіографії / І. Є. Цепенда // Український Історичний журнал. – Київ, 2002. – №3. – С.84–93.
10. Щедрина І. Е. Історія України / Е. І. Щедрина. – Харків, 2003. – 152 с.

References

1. CDAGO Ukrai'ny. – F.1. – Op.23. – Spr.2974.
2. Gavryljuk Ju. Akcija «Visla» – ostannij akt ukrai'ns'ko-pol's'koj' tragedii' / Ju. Gavryljuk [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/02/19/25892>.
3. 28 bereznja – postanova Politbjuro CK PRP / Operacija «Visla» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://uk.wikipedia.org/wiki/Operacija_Visla.
4. Deportacii'. Zahidni zemli Ukrai'ny kincja 30–h – pochatku 50–h rr. / Dokumenty, materialy, spogady / T.2. – 1946–1947 rr. – L'viv, 1998. – 752 s.
5. Dovidnyk z istorii' Ukrai'ny / [Pid red. I. Pidkovy, R. Shusta]. – Kyi'v: «G'enez», 2001. – 1135 s.
6. Istorija Ukrai'ny / [Pid red. Ju. Zajceva]. – L'viv: V–vo «Svit», 1996. – 487 s.

7. Istorija Ukrai'ny / [Pid red. V. A. Smolija]. – Kyi'v: Vydavnychij dim «Alt'ernatyvy», 1997. – 423 s.

8. Pol's'ko–ukrai'ns'ki stosunky v 1941–1947 rokah u dokumentah OUN ta UPA / [upor. V. V'jatrovych]. – u 2 t. – L'viv, 2011. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.cdvr.org.ua/sites/default/files/vydannya/zbirnyk-tom2-site.pdf>.

9. Cependa I. Je. Operacija «Visla» v pol's'kij istoriografii' / I. Je. Cependa // Ukrai'ns'kyj Istorychnyj zhurnal. – Kyi'v, 2002. – №3. – S.84–93.

10. Shhedrina I. E. Istorija Ukrai'ny / E. I. Shhedrina. – Harkiv, 2003. – 152 s.

Trohanyak A. S., candidate of historical sciences, associate professor of the Department of Humanitarian Disciplines, Researcher of the Library of the Separate Department of the NULES Ukraine «Berezhany Agro technical Institute» (Ukraine, Berezhany), Alex_makena@ber.te.ua

Hard times in the life of Ukrainian during operation «Vistula»

We study the historical process of relocation from Western Ukrainian Galicia in northern Prussia and Soviet Ukraine during «Operation Vistula» in 1947 Article consecrated the memory since the 70th anniversary of the deportation of Ukrainian and exposes the cruel tragedy of the Ukrainian people during the action.

Keywords: national policy, attacks, allegations, accusations, deportation, resettlement.

* * *

УДК 636.082:001

Шульга В. П.,
кандидат географічних наук,
Національний авіаційний університет
(Україна, Київ), shulhavp@online.ua

ЕВРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕТОДУ ПЕРІОДИЗАЦІЇ В ІСТОРИЧНО–БІОГРАФІЧНИХ СТУДІЯХ (НА ПРИКЛАДІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРА М. А. КРАВЧЕНКА)

Висвітлено місце і роль методу періодизації в історично–біографічних дослідженнях. Доведено, що його ефективно застосування ґрунтується на виборі відповідних критеріїв періодизації. Проведено періодизацію наукової діяльності доктора сільськогосподарських наук, професора М. А. Кравченка. Розкрито особливості його організаційної, педагогічної, виробничої, науково–дослідної діяльності. Систематизовано творчу спадщину та узагальнено основні наукові здобутки відповідно до запропонованої періодизації. Як найбільш плідний період творчого шляху вченого розглядали 1966–1986 роки, що позначилися домінуванням педагогічної та науково–дослідної діяльності, розробленням концепції становлення галузі спеціалізованого м'ясного скотарства в УРСР, підготовкою фундаментальних наукових праць, а також навчальних посібників і підручників, міжнародним визнанням.

Ключові слова: методологія історії науки, тваринництво, м'ясне скотарство, порода сільськогосподарських тварин, методи розведення.

Важливим методологічним інструментарієм історичної науки є метод періодизації, за допомогою якого встановлюються хронологічні межі досліджуваного процесу чи явища, етапи його виникнення, розвитку та зникнення. Виявляються зміни якісних і кількісних особливостей історичних процесів у часі, ключові моменти цих змін. З'ясовуються головні напрями розвитку досліджуваних явищ, їх тенденції, особливості та зміни форм на різних етапах тощо. Особливо важливим є застосування методу періодизації при проведенні історично–біографічних досліджень, що сприяє виділенню рівних за значущістю періодів життєдіяльності окремих особистостей, в основу поділу яких покладено явища досить складного часового, географічного та предметно–тематичного типу.

Автором дослідження поставлено за мету розкрити особливості застосування методу періодизації в біографічних дослідженнях з історії селекційної науки у